НЕИЗВЕСТНО ИЗДАНИЕ ЗА ПЕТЪР ДЪНОВ
История и факти

Ефросина Антонова Ангелова-Пенкова
Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий”
E.Angelova-Penkova@nationallibrary.bg

Изданията от и за Петър Дънов присъстват в националното публично пространство повече от век, но противоречивите отзиви за неговата личност и творчество са една от причините те да не бъдат отразени в самостоятелно библиографско изследване в България. Трябва да отбележим, че съставянето на персонална библиография посветена на писмените следи от неговата дейност е една амбициозна задача като се вземат под внимание и двата обективни фактора: времевият обхват на създаването и разпространението на творбите му в страната и чужбина (от 1896 г. до този момент), и последствията от наложената им политическа и религиозна цензура в определен исторически период от българската действителност.

В процеса на издирване и проучване на националните издания на Петър Дънов са прегледани обществено достъпни източници, предоставящи информация за публикувани или непубликувани творби – изданията на Националната библиография и фондовете на държавни архиви. Специфичните условия на създаване и съхранение на произведенията на Петър Дънов от своя страна определи и новата насока в търсенето на физическото им проявление, по-конкретно в библиотечните колекции на частни лица. Професионалният начин на отразяване на печатните издания и ръкописните материали с информационната стойност на систематизираното им изложение привлече вниманието на някои последователи на учението му, и те ни предоставиха запазените от тях документи. Частните архиви съхраняваха и източници за творческите изяви на Петър Дънов, които бяха анализирани и съпоставени с известните ни издания,. Един от тях е неизвестен до момента документ, определен

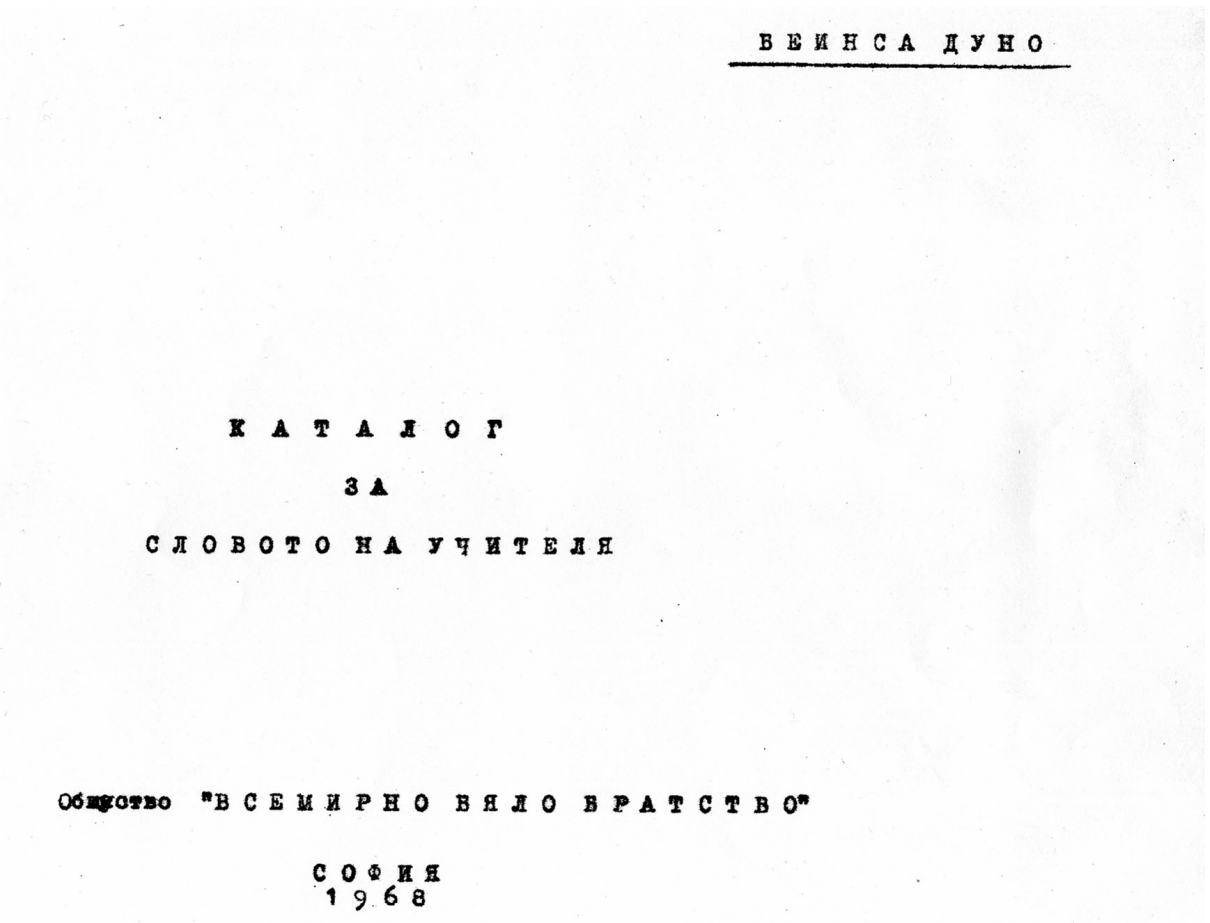
ВЕИНСА ДУНО

КАТАЛОГ
ЗА
СЛОВОТО НА УЧИТЕЛЯ

Общество "ВСЕМИРНО БЯЛО БРАТСТВО"

СОФИЯ
1968

от нас като **първия печатан каталог на публикуваните произведения на Учителя Беинса Дуно**:

КАТАЛОГ ЗА СЛОВОТО НА УЧИТЕЛЯ БЕИНСА ДУНО.
София: О-во Всемирно Бяло братство, 1968. 13 с.

Откриването на книгата беше последвано от проучване сред колекционерите за наличие на повече екземпляри, но такива не бяха намерени. Допълнителното издирване констатира и пълната липса на информация за съществуването му в библиографските списъци.

Документът е реализиран като циклостилно издание през 1968 г. Инициативата и осъществяването му в условията на наложената политическа цензура на произведенията му в България е една определено неочаквана и „дръзка" постъпка. Справочникът може да се причисли към архивните, недостъпни материали и за подобен извод има определени основания. Обществената недостъпност на документа е свързана и със съдбата му на апокрифно разпространявана литература. По спомени, споделени от последователи на учението, книгата излиза в много ограничен тираж и се е разпространявала на ръка, срещу 2 лв., като цената не е отбелязана в книгата.

Изданието се състои от 13 страници текст, разположен по ширината на страницата, в размер 21 х 28 см.
Информацията е въведена в таблица от 9 колони:

- Обща номерация;
- Номерация на произведенията, разграничени според начина на създаване и диалогичната насоченост;
- Наименование на изданието;
- Серия;
- Пореден номер на том в многочастно издание;
- Година и място на изнасянето на произведението;
- Поредност на изданието;
- Година на отпечатване;
- Издателство / печатница, реализирала произведението.

Избраните разграничителни елементи съдържат почти всички формални индикатори за идентификацията на включените публикации.

Подреждането на изданията в справочника е на две основни нива: *тематични рубрики* и хронологичното подреждане на произведенията по година на издаване.

Първото ниво няма ясно разграничителен белег. Изведените рубрики отразяват различната форма на контакт с читателската аудитория (създадени пред нея или в творческо усамотение), изданието като физическа единица (сборници) или акцентират върху съдържателната страна на материала (нотирана музика и тематични книги). Наименованията им следва почти дословно приетата формулировка от първият, непубликуван каталог, създаден от Елена Андреева, стенографка при Петър Дънов: „Първи слова", „Неделни беседи", „Общ окултен клас", „Младежки окултен клас", „Младежки събори", „Съборни и планински събори", „Сборници от беседи", „Последно слово", „Музикални творби", „По мотиви и идеи на Учителя".

Представянето на произведенията по *година на отпечатване*, във възходящ ред под определена рубрика е следващото ниво на систематизация.
Необходимо е да се отбележи и друга особеност в каталога по отношение на прегледността на публикуваните творби: изданията са номерирани само в рамките на отделните тематични рубрики.

Хронологичния обхват на издателската реализация на книгите в справочника обхваща **периода 1896–1950 г.**

Замислен като справочник на изданията на Петър Дънов за неговото съставяне са подбрани и идентифицирани **самостоятелни издания на български език.** Интересно изключение от общия масив печатни издания представлява произведение, създадено през 1986 г. [1], разпространявано в ръкопис и определено за „препис" в справочника. Всички останали документи в зависимост от начина им на разпространение са 184 заглавия на самостоятелни и серийни монографични издания. Допълнителното им разграничение на книги и музикални издания определя 178 публикации за книги и 6 заглавия за нотирана музика.

Изборът на елемента *серия* в общия ред на изведените показатели е до голяма степен несполучлив. Съдържателната характеристика на термина отговаря на общоприетото определение за издателска или монографична серия [2,3], но към произведенията на Петър Дънов може да бъде съотнесена само за определени (неделни) беседи, по-голямата част от които са публикувани като издания с едно произведение, но в списъка са изведени под обединяващото заглавие „Сила и живот". Причините за начина на представяне на публикациите могат да бъдат обяснение с предпазливостта на съставителите при поднасяне на данните за наличните произведения в условията на официалната им забрана или с ограничените възможности за реализацията на каталога, но и в двата случая е допусната некоректност в информацията по отношение на реализираните произведения със самостоятелни заглавия публикувани в периода 1914–1923 г.

В справочника идентифициращите елементи *място и година на печатане* не са отбелязани към всички заглавия. От общия брой на включените в източника заглавия (серийното заглавие е приети като заглавие на сборник с произведения) само 81 публикации имат посочени данни за място и година на печатане (Фиг. 1). Вероятното обяснение за пропуските в справочника е непълната информация за тези елементи в самите издания или ползването на вторични източници при съставянето му. В резултат 103 заглавия или почти 55% от произведенията са с частични или липсващи данни по този показател.

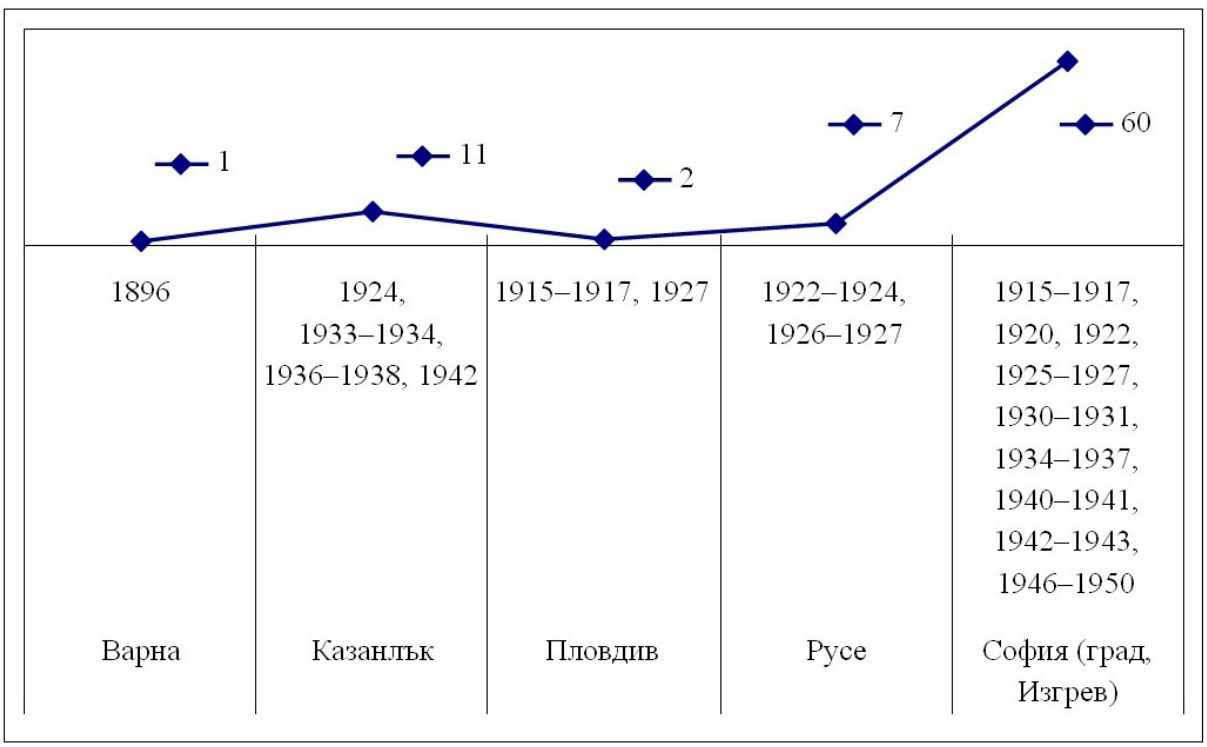

Фигура 1

Преобладаващият брой от публикациите с пълни данни са реализирани в София, градът, в който се установява Петър Дънов и създава Школата на Бялото Братство (1922–1944 г.).

За тези издания в справочника са използвани услугите на 11 печатници, като печатниците „Гужгулов и Котев", „Литопечат", Придворна печатница, „Задруга", „Житно зърно" и др. Първите записани беседи (неделните) и лекциите изнесени пред Общия окултен клас са реализирани като самостоятелни издания с едно птоизведение в Русе. С тиражирането им е била ангажирана преди всичко печатница „Малджиев", като отделни заглавия са поверявани и на печатниците „Учител", „Художник" и „Д. Петров". През този исторически период мястото и ролята на печатниците е определяща за националната книгоиздателската продукция.

5.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7	8.	9.
61.	25.	Реалности и сенки	X	III	1931 София	-	1941	
62.	26.	Събуждане	XI	I	1931-32 София	-	1944	
63.	27.	Законът на Любовта	XI	II	1932 София	-	1936	
64.	28.	Началото на мъдростта	XI	III	1932 София	-		
65.	29.	Новата мисъл	XII	I	1932 София	-	1947	П-ца "Житно зърно"Изгр
66.	30.	Работата на природата	XII	II	1933 София	-	1948	П-ца "Житно зърно"Изгр
67.	31.	Трипе посоки	XII	III	1933 София	-	1948	П-ца "Житно зърно"Изгр
68.	32.	Новият светилник	XIII	-	1943-44 София	-	1946	П-ца "Житно зърно"Изгр
		IV. Младежки окултен клас						
69.	1.	Двата пътя	I	I	1922 София	-	-	
70.	2.	Противоречията в живота	I	II	1922 София	-	1934	
71.	3.	Допирни точки в природата	II	I	1922-23 София	-		
72.	4.	Добрите навици	II	II	1923 София	-	1936	
73.	5.	Разумният живот	III	I-IV	1923-24 София	-	1925-26	Издание на просв. комитет
74.	6.	Лекции на Малд. ок. клас	IV	I-V				
75.	7.	1, 2 и 3 лекции на млад. окултен клас	V	I	1925 София	-	1929	
76.	8.	Влияние на светлината и тъмнината	V	II	1925-26 София	-	1937	П-це "Задруга" София

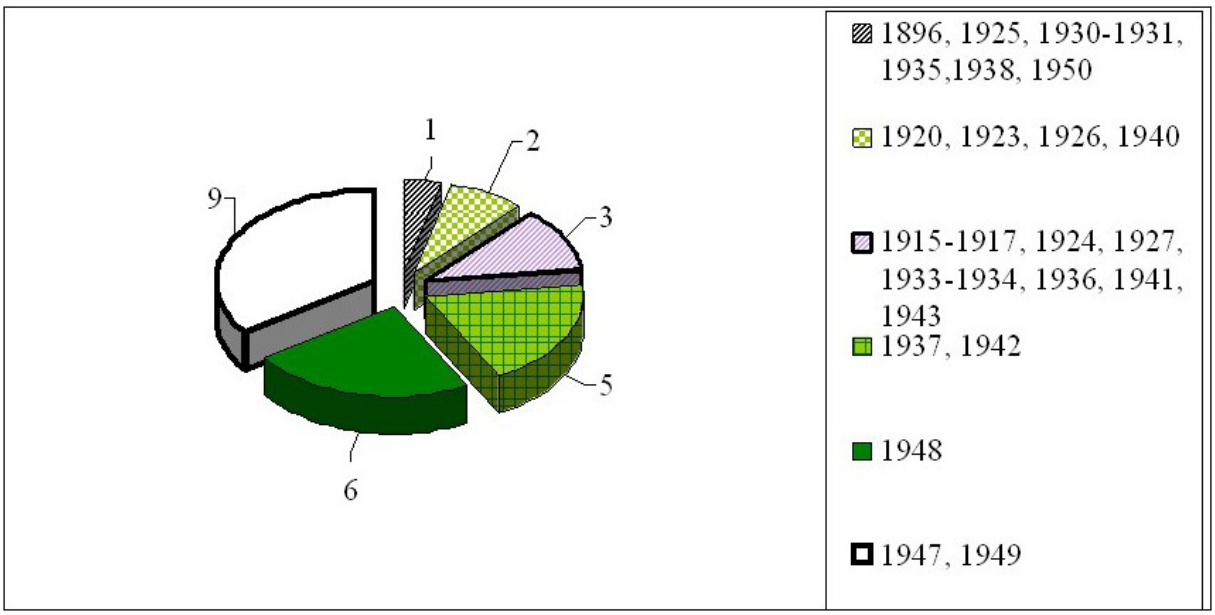

Фигура 2

Проследяването на количествените стойности на изданията и по години може да предостави приблизителна картина на организационните и финансови възможности на обществото в определени икономически и политически условия, използвани за реализацията им (фиг. 2). 9-те публикации от 1947 и същият брой през 1949 година например са резултат от дейността на Просветния комитет избран от общество Бяло братство за подготовка и издаване на непубликуваните творби на Петър Дънов след заминаването му през 1944 г.

В справочника за първи път са представени след произведенията на Учителя Петър Дънов, и *творби създадени по негови идеи*. Посочените автори са сред най-известните му ученици: Боян Боев, Методи Константинов, Борис Николов, Мария Тодорова [4].

13.

№ по ред	№ по характер	Наименование на тома	Автор	Том	Година и място на изказяните	Издание	Год. на печат	Издателство Печатница
183.	4.	Песни от Учителя /само текстъ/ - Слънчеви лъчи	-	-	1942-44, 1948	-	-	-
		XI. По мотиви и идеи на Учителя						
184.	1.	Мисията на богомилството	Б.Боев	-	1937 София	-	-	-
185.	2.	Учителят за образованието	- "-	-	1943 София	I	1943	"Лито-печат"СФ
186.	3.	Към новата култура	-"-	-	-	-	-	-
187.	4.	Учителят - сборник	Д-р М.Константинов Борис Николов Боян Боев Мария Тодорова		1946 София	I	1946	П-ца "Изгрев" София

Съставителят или съставителите на каталога са отделили специално място на елемента *поредност на изданието* отбелязано под рубриката „издание". Въведените данни обхващат само 8 заглавия от включените документи за периода 1915–1947 г.: в 7 произведения е отбелязано, че имат второ и за едно заглавие – трето издание.

Появата на разгледания източник в периода на "мълчаливо бдение" над произведенията на Петър Дънов (1951–1989 г.), е едно изключение. Този времеви отрязък от националната историческа действителност е с ясно изразено отношение към подбрани представители на интелектуалния елит на страната отразено в списъците със забранена за издаване и четене литература [5], списъци, в които съдбата на творбите на Учителя Дънов е категорично определена. Подготовката, издаването и разпространението на подобен справочник в този период може да се определи и като опит за запазване на информацията за вече реализираните произведения.

Особен акцент на необичайност в данните на изданието е и името на издателя, отпечатано на първата корица: Общество Всемирно Бяло братство. В официалните документи от тези години (с решение на Министерство на външните работи от 23 януари 1948 г. валидно до 20 октомври 1956 г.) обществото е признато под наименованието Верско общество Бяло братство. В редицата от особеностите характеризиращи този източник е и анонимността на авторите, които в ограничаващите свободата на словото условия успяват да подготвят и реализират идеята си.
Необходимо е да обърнем внимание и на факта, че информацията в неизвестното до момента издание обхваща самостоятелни документи, за които има пълни идентифициращи ги данни и поотделно или тематично са библиографирани в пристатийни и прикнижни списъци.

Библиографското изследване по своята същност напомня дейностите и очакванията при археологическите разкопки и проследяването на всяко намерено произведение постепенно

„оживява” представата ни за живота, личността и делото на Петър Дънов. Една част от творбите му все още се откриват чрез индиректна информация, като всеки документ потвърждаващ или елиминиращ съществуването им е част от общия „пъзел” предоставен на изследователите за анализ и интерпретации на дейността му.

Използвана литература

1. **Дънов**, Петър. Призвание към народа ми. съобщено на октомврий 1898 г., гр. Варна – България. публична беседа, д-во Младост. [Б.м.]: [б.и.], [б.г.]. 13 с.
2. **Гергова**, Ани. Издателска серия. – В: *Българска* книга. София: Pensoft, 2004, с. 187. ISBN 954-642-210-X
3. **Гергова**, Ани. Поредица. – В: *Българска* книга. София: Pensoft, 2004, с. 357. ISBN 954-642-210-X
4. **Изгревът** на Бялото Братство, пее и свири, учи и живее. спомени на съвременници и последователи на Всемировия Учител Беинса Дуно. събрал, подбр., записал, съхранил и представил Вергилий Кръстев. София: Житен клас, 1993–2013. Т. 1–28.
5. **Списъци** на забранена литература. София: Наука и изкуство, 1952. VII, 130 с.